

Badbarna

av

Björn Ljungquist

Uno vågade inte gå hem den kvällen. Han var rädd att "Gipsgubben" skulle ha skvallrat till föräldrarna, vad det var som han hade gjort. Huttrande satt han i källartrappan på Nylösegratan 7 och väntade tills hans far skulle ha somnat. Fadern jobbade skift och började redan klockan sex på Sketverket, där han körde dasstunnor nere på Holmen denna veckan och brukade därför lägga sig redan vid niotiden.

Trots att det var inne i juni och den sista skoldagen var i morgon, huttrade Uno. Kanske var det inte så mycket för att det var kallt, som för att han var så rysligt rädd. Gipsgubben, som gick omkring och sålde små färggranna figurer till tanterna, hade ställt sin kollektion i vindstrappan på 11:an. Uno och Sven hade som vanligt tagit genvägen över torkvinden, fastän de väl visste att detta var förbjudet och att Vicevärden skulle ha bannat dem om han sett det.

När de slet upp dörren ned till trapporna och rusade ut, snubblade Uno på de prydligt uppställda gipsfigurerna och välte ned dem för trappan. Olyckan innebar att grant målade huvuden och armar rullade med ett ljudligt klirrande och Uno frös till is. Sven som kom bakom hann se förödelserna och vände kvickt och sprang ut genom 9:ans trappa istället. Uno konstaterade att det inte fanns något att göra åt eländet, när han hörde Gipsgubben tacka för affären någonstans nere i uppgången och börja gå uppåt. Som en jagande katt smög Uno åter upp på vinden igen och tog sig tillbaka via torkvinden ned till 7:ans källartrappa. Där satt han sedan länge och väntade, här skulle ingen hitta honom.

När han uppskattade att klockan hade passerat tio, fattade han mod och gick ut på gården. Det var ljusst som mitt på dagen, men alldeles folktomt. Obemärkt smög han vidare och gick hem. När han öppnade dörren kände han att han misstagit sig på antingen klockan, eller också faderns skift. Radion stod på och vid köksbordet satt Far och läste GP. När Uno sparkade av sig skorna, tittade fadern upp.

– Jaha du kommer nu, sade han. Jag hade lite att tala om med dej innan vi gör kväll, så ta och sätt dej pojk.

Uno hörde på rösten att fadern inte var arg och andades ut, i det att han satte sig på sin stol vid bordets gavel. Mor hade diskat efter kvällskaffet och stod vid den tjocka melerade marmordiskbänken och torkade kopparna. På radion spelade någon orkester musik och atmosfären kändes hemtrevlig. Unos äldre syster Milred satt med benen uppdagna under sig och bara tittade. När fadern var arg och det var mest på lördagarna när han hade druckit brännvin med sina jobbkompisar, då kände Uno det liksom i luften. För att inte få smaka på remmen för någon obetydlig småsak, brukade han då hålla sig undan och inte komma hem förrän Far somnat och Mor drog ned rullgardinen i köket. Det var en hemlig signal, som de hade hittat på. Men nu verkade Far inte arg, nej snarare bestämd på ett sätt som Uno inte hade märkt förut. Uno satt spänt på köksstolens rutiga överdrag och väntade. Han kände att det var något och att systemen redan visste det. Det liksom låg i luften.

– Mor och jag har bestämt, sade fadern och lade ifrån sig tidningen, att du och Milred skall skrivas in i Badbarna i sommar. Förra året drog ni bara runt här hemma och hittade på en massa jävelskap, så nu får ni åka till Askim på dagarna i stället.

Badbarna, tänkte Uno högt och kom ihåg att han hade hört talas om dem.

Det var någon form av badresor till havet, för barn som hade det fattigt. Att familjen inte hade något överflöd, det visste han, men att de skulle kunna kallas så fattiga att de skulle åka på fattigvårdsresor till havet hade han aldrig tänkt sig. Han som hade planerat sommaren med hyddor uppe i bergen och eventuellt göra i ordning den gamla ekan som han och Sven hade hittat nere i Sävveån. När de hade fantiserat så skulle de nästan kunnat segla ut till havet med den. Nu var allt fördärvat. Undra vad Sven skulle göra i sommar nu? Sin egen sommar kände han redan var förstörd.

Följande morgon mötte han Sven som vanligt utanför uppgången. Kamraten verkade inte speciellt uppåt.

– Jag skall skickas till Badbarna hela sommaren, sade denne.

– Badbarna, svarade Uno. Det skall jag och Milred också.

Med ens verkade det inte som om sommaren var helt förstörd. Sven skulle dit också. Då var de två som skulle kunna bära bördan tillsammans. Det skulle kanske bli några tillfällen över när de kunde laga ekan också.

Sida vid sida vandrade se sedan till skolan, ivrigt pratande om vad de skulle göra och vad Badbarna egentligen var. Sven visste flera stycken som hade varit där. Man fick stå på led när man skulle äta och fröknarna var jättestränga. Det var nästan som ett fängelse, med det undantaget att man fick åka hem på kvällen. Skolkade man så såg föräldrarna det på närvarokortet och då vankades det stryk hemma. De kände sig som två mycket förorättade ynglingar, som i sin nöd bara hade varandra.

På måndagsmorgonen möttes pojkarna som vanligt igen. Men nu bar Uno på en gammal shoppingväska med sina och Milreds badgrejor i, tvål, handukar, badbyxor och Milreds blåa baddräkt. Sven hade en liten ryggsäck med sina grejer. Milred hakade på pojkarna på deras promenad mot spårvagnen. Hon var äldst och därmed också den som hade hand om spårvagnspengarna. Hon var också den som bäst hittade i stan.

De tog den gröna spårvagnen till Brunnsparken och bytte där till den vita. Det var inte många passagerare, så barnen fick varsin sittplats. När vagnen svängde runt vid Linnéplatsen hoppade de av. På vägen ned till Säröbanans station var det massor av andra barn. Alla skrattade och verkade känna varandra, tänkte Uno.

Milred smög sig upp alldeles intill dem när de närmade sig tåget, som stod på spåret framför stationen, men sitt stora rykande och pustande lok. Ingen av dem hade åkt tåg tidigare. Pojkarna hade ofta lekt nere på rangerbangården bakom den stora kullagerfabriken och sett tågen där, men de hade aldrig haft tanke på att de någon gång skulle få åka med.

På perrongen blev de uppropade och så fick de ställa sig i grupper, efter vilken stadsdel de kom ifrån. När Uno tittade runt bland de andra barnen som också kom från Gamlestaden, så kände han inte igen någon. Hur skulle den här sommaren sluta, tänkte han. Tur i alla fall att Sven och Milred är med. Milred föresten, hon hade redan börjat prata med en annan kille, som hon verkade känna. Han stod med sina kompisar och Milred skrattade tillgjort, som Uno visste att hon gjorde när hon var osäker.

Tågresan var ingen större upplevelse. Det var trångt så både Sven och Uno fick stå. Milred hade hittat en sittplats intill den nya killen och verkade ha det väldigt trevligt. Efter ett par stationer var de framme och det var dags att kliva av. Ledarna som tagit hand om dem vid avresan hade varit med på tåget hela tiden och när de steg av ställde de upp barnen i led och så fick de marschera vägen ned till badanläggningen. Innanför en stor grind, kunde de se ett antal stora gråa trähus, som var öppna utefter

hela ena långväggen. På den stora öppna gräsmattan framför husen fanns också långa rader av träräcke som slingrade fram och tillbaka. Sven pekade och viskade tyst.

– Där är det säkert som man skall stå på led, när man skall äta.

Uno höll hårt i shoppingväskans hantag och tittade efter Milred. Att hon inte kunde låta bli och prata med killar. Hon borde ju förstå att hon skulle hålla ihop med Uno och Sven. Det var ju de som kände varandra. Ledaren som hade presenterat sig som Rolf, talade om för dem som kom från Gamlestaden att de skulle klä om i barracken längst borta vid berget. Flickorna till höger och pojkarna till vänster, förklarade ledarna. Sedan skulle det vara uppställning utanför barracken inom tio minuter.

Uno och Sven hittade två klädkrokar intill varandra och började klä av sig. Några minuter senare var de i badbyxorna och klara.

– Tror du att vi skall ta handuk med, frågade Uno.

– Nej fan, svarade kamraten sturskt. Solen skiner ju.

Som två vita spöken kom de sedan tassande ut i solljuset. Gårdsplanen var redan full av barn och Ledarna hade fullt sjå att få barnen från de olika stadsdelarna att ställa sig tillsammans och i något sånär ordning. Olika Ledare ropade upp stadsdelarna och försökte få barnen att höra upp.

– Alla Lunden skall stå här, skrek i ung tjej intill Uno.

Sedan hörde han att man ropade upp Gamlestaden och då gick han dit. När allt sedan var någotsånär klart kom det ut en tjock tant från huset som låg alldeles intill grinden. Hon ställde sig framför barnen, som uppgick till flera hundra och tittade ut över dem.

– Hör nu upp ungar, sade hon med en förvånansvärt hög och klar stämma. Titta nu var ni hör hemma någonstans, för på samma plats som ni nu står skall ni ställa upp er varje gång. Lär er också känna era Ledare, för det är de som skall ta hand om er i sommar. Här på Askim är vi klädda i badkläder, era andra kläder har ni bara när ni kommer och åker hem. Är det förstått?

När ingen svarade vände hon sig om och gick in i huset igen. Rolf förklarade då för dem att hon var Husmor där och var den som hade ansvaret för Badbarna. Så förklarade han några enkla regler hur det gick till på badet och signalen för mat. Därefter var det simskola för dem som inte kunde simma och fria vattenlekar för de andra. Både Uno och Sven kunde simma, det hade de lärt sig uppe i Bergsjön på somrarna. Men Milred var lite rädd för vatten och blev därför snabbt indelad i en nybörjargrupp.

Dagen gick fort och när matsignalen ljöd, tyckte Uno att de bara varit i vattnet en liten stund. Han och Sven skyndade sig upp till den plats där de skulle stå. Milred var redan där, invirad i sin handuk. Hon berättade stolt att hon redan tagit fem simtag och att Ledaren sagt att hon hade bra anlag.

Gående på led, utefter ett av träräckena fick sedan barnen komma fram och hämta en mugg mjölk och två smörgåsar. En smörgås med ost och en med prickig korb delades det ut. De främsta som redan fått sin mat gick retsamt förbi de väntande och läskade dem. Leden följde de långa träräckena, vilket gjorde det omöjligt för någon att tränga sig före. När Uno och Sven var framme vid mattanten, var de båda rejält hungriga. När Uno fick sin korvsmörgås såg han att han hade fått en tjock ändbit av korven. Han kände en liten ilning av glädje i magen och sprang ifatt Sven.

– Titta här, sade han. Jag fick en jättetjock bit.

Sven tittade storögt på Unos korvbit och tyckte att livet inte var speciellt rättvist. Så satte de sig vid husväggen och började äta. Milred hade hittat tillbaka till den där

killen och brydde sig inte om pojkarna. Uno åt först upp smörgåsen med ost och tittade sedan på korvbiten. Så bet han i kanten av brödet och flyttade sedan successivt korvbiten hela tiden så att han bara kände lukten av den. Sven hade redan ätit upp sin och tyckte att Uno gjorde för stor affär av sin tjocka bit. När det nästan inte fanns plats kvar att flytta korvbiten mer lyfte han upp smörgåsen i luften. Nu skulle det ske. Samtidigt som han höll upp sin brödbit med den åtråvärda korvskivan på tittade en något större kille förvånat fram.

– Jasså du gillar inte korv, sade han och snappade kvickt åt sig korvbiten och åt upp den.

Sven och Uno stirrade.

– Han tog min korv, sa Uno i det han knöt näven och drog iväg en kraftig sving som träffade korvtjuvens näsa.

Denne skrek till och näsan sprang i blod. Sekunden efter var de båda antagonisterna inbegripna i ett regelrätt slagsmål. Uno var den klart mindre och kanske också två år yngre, men korvtjuven hade fruktansvärt ont i den sönderslagna näsan och också besvär med allt blodet.

Rullande på marken gjorde de sedan upp. Runt om kom det massor av andra pojkar och ställde sig i en ring och hejade på. Efter någon minut dök Rolf upp och trängde sig fram till de båda brottarna. Han tog dem i varsin arm och lyfte helt resolut upp dem.

– Vad är detta, sade han argt. Skall ni börja sommaren med att slåss. Vem var det som började?

Korvtjuven, som visade sig heta Bengt och kom från Majorna, tittade ned och Uno talade om hur det gått till. Han nämnde visserligen inte hur gruvligt ont det gjort när han såg sin korvbit linka in i den andres mun, bara att han stulit biten. Rolf tog de båda bråkstackarna och ledde bort dem till en sötvattensdusch och lät dem tvätta sig rena. Uno hade fått blod över hela bröstet och långt upp i håret. När de var klara fick de gå in i huset där Husmor satt vid ett skrivbord. Rolf berättade var som skett och Husmor tittade strängt på dem.

– Jaha, du stal alltså Unos korv. Tyckte du inte att han behöver den likaväl som du?

Korvtjuven mumlade något ohörbart och höll blicken fästad i golvet.

– Och till dig vill jag säga, fortsatte hon och vände sig till Uno. Här på Askim löser vi inga konflikter med knytnävarna. Är det något som du inte är nöjd med eller tycker är fel, så kommer du till mig i fort sätningen. Några slagsmål skall vi inte ha.

Uno tittade på sin motståndare. Hans näsa hade svullnat upp och tog proportionerna av en mogen tomat. Den smällen visste var den tog. Så avgjorde Husmor att dels skulle Uno få gå bort till köket och få en ny stor korvskiva och sedan skulle de ta varandra i hand. När så skett tog Rolf med sig dem ut på gården igen.

– Inga mer slagsmål då, sade han när han gick ned mot vattnet.

På eftermiddagen när de åter satt på tåget tittade många storögt på Uno. Ryktet om att han hade varit i slagsmål och vunnit mot en som var mycket större, hade spridit sig. Milred hade också hört det och kommit springande. När hon konstaterade att brodern var oskadad, höll hon ett långt förmaningstal. Uno hade hittat en ledig plats och när han tecknade åt Sven att sätta sig bereddes snabbt en plats åt honom också.

– Jaha, tänkte han. Detta var första dan. Fortsatte det så här så skulle de ha en händelserik sommar framför sig. Kanske inte så tokigt.

På spårvagnen hem enades de senare om att inte berätta något hemma om vad som hade hänt. Far var visserligen rättvis och skulle aldrig låta någon sätta sig på

honom, men man visste ju aldrig. Milred avkrävde Uno på ett löfte att han skulle hålla sig undan från bråk i fortsättningen. Inom sig kände hon en spirande stolthet. Det var ju hennes bror som alla hade talat om i så berömmande ord hela eftermiddagen.